

Briselē, 2024. gada 8. novembrī
(OR. en)

15234/24

EDUC 407
COMPET 1082
SOC 809

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Veicināt nākotnes prasībām atbilstošas prasmes un konkurētspēju, izmantojot augstāko izglītību – <i>politikas debates</i>

Pēc apspriešanās ar Izglītības komiteju prezidentvalsts ir sagatavojusi pielikumā pievienoto informatīvo piezīmi, kas tiek iesniegta kā pamats politikas debatēm, kuras plānotas Izglītības, jaunatnes, kultūras un sporta padomes sanāksmē 2024. gada 25. novembrī.

Veicināt nākotnes prasībām atbilstošas prasmes un konkurētspēju, izmantojot augstāko izglītību

Prezidentvalsts informatīva piezīme

Novērst prasmju neatbilstību un prasmju trūkumu

Dragi (*Draghi*) 2024. gada ziņojumā¹ ir uzsvērts, ka Eiropas Savienībai, lai tā saglabātu un uzlabotu savu konkurētspēju pasaules mērogā, ir steidzami jānovērš prasmju trūkums, jo Eiropa patlaban atpaliek, jo īpaši salīdzinājumā ar Amerikas Savienotajām Valstīm un Ķīnu. Ziņojumā ir norādīts, ka nepietiekami sasniegumi pamatprasmju apguvē ir būtisks šķērslis kvalificēta darbaspēka veidošanai. Tajā arī uzsvērts, ka augsti kvalificētu darba ņēmēju trūkums laika gaitā, iespējams, kļūs vēl izteiktāks. Prognozes attiecībā uz laiku līdz 2035. gadam liecina, ka darbaspēka trūkums visvairāk būs vērojams augsti kvalificētās un ar fizisku darbu nesaistītās profesijās, t. i., profesijās, kurās nepieciešams augsts izglītības līmenis, un to veicinās nepieciešamība darbiniekus aizstāt sakarā ar pensionēšanos un mainīgās darba tirgus prasības. Ziņojumā ir norādīts, ka šo prasmju trūkumu pastiprina nepietiekama saskaņotība starp izglītības un mācību sistēmām un pieprasījumu pēc darbaspēka, tādējādi mazinot Eiropas spēju efektīvi konkurēt strauji mainīgajā globālajā ekonomikā. Tajā ir norādīts, kurās kritiski svarīgās jomās Eiropas darbaspēks ir jāstiprina, jo īpaši tādās kā digitālās tehnoloģijas, zaļās nozares un progresīva ražošana. Koncentrējoties uz prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas iniciatīvām, jo īpaši šajās stratēģiskajās nozarēs, Eiropa var veidot konkurētspējīgāku, inovatīvāku un noturīgāku darbaspēku, kas ir spējīgs veicināt ilgtspējīgu izaugsmi.

¹ Mario Dragi (*Mario Draghi*) 2024. gada 9. septembrī iesniegtais ziņojums par Eiropas konkurētspējas nākotni.

Dragi ziņojumā tiek atbalstīta Eiropas pieeja prasmju attīstībai, kura veicina sadarbību starp augstākās izglītības iestādēm (AII), valdībām un privāto sektoru. Tajā ir ierosināts veicināt spēcīgas pārrobežu partnerības, kas izglītības un mācību iestādes saista ar nozares vajadzībām. Iekļaujot dažādu ieinteresēto personu ieguldījumu, dalībvalstis ar savām izglītības un mācību sistēmām varētu reaģēt uz prasmju pieprasījumu visā Eiropā. Tādējādi studenti varētu iegūt zināšanas, prasmes un kompetences, kas ir būtiskas sekmīgai darbībai globālajā ekonomikā. Jaunas prasmes ne tikai uzlabo profesionālās spējas, bet arī būtiski veicina indivīda personīgo izaugsmi un nodrošina viņam iespējas piedalīties mūžizglītībā.

ES ir sākusi īstenot vairākas būtiskas iniciatīvas, kuru mērķis ir pievērsties prasmju attīstībai, tostarp tādas iniciatīvas kā Eiropas izglītības telpa, Eiropas Prasmju programma, Digitālās izglītības rīcības plāns un Prasmju pilnveides pakts. Būtiska nozīme prasmju attīstībā ir arī programmai “*Erasmus+*” un citām valsts un reģionālām apmaiņas programmām, finansējot mobilitātes un sadarbības projektus, kas uzlabo pārrobežu mācību iespējas.

Plānotais Eiropas grāds

Saskaņā ar Komisijas paziņojumu ² arī plānotais Eiropas grāds palīdzētu novērst prasmju trūkumu, veicinot tādu kopīgu studiju programmu izstrādi, kas ir cieši saistītas ar pašreizējām un turpmākām darba tirgus vajadzībām visās dalībvalstīs. Ieviešot Eiropas grādu, tiktu radīta iespēja apvienot resursus un speciālās zināšanas, tādējādi nodrošinot izglītojamajiem piekļuvi progresīvām prasmēm un zināšanām, kas ir kritiski svarīgas tādās strauji augošās nozarēs kā, piemēram, zaļo tehnoloģiju un digitālā nozare. Padomei vēl ir precīzi jānosaka ierosinātā Eiropas grāda kritēriji, piemēram, attiecībā uz atbilstību darba tirgus prasībām. Diskusijās, kas notika saistībā ar iespējamā Eiropas grāda koprades procesu, tika pārrunāta saikne ar Boloņas procesu, iekšējie un ārējie kvalitātes nodrošināšanas aspekti un tas, kā izstrādāt ierosinātās iniciatīvas, ņemot vērā valstu kompetenci. Apspriedes ir jāturpina, jo īpaši, ņemot vērā arī ziņojumu par programmas “*Erasmus+*” eksperimentālo politikas projektu galarezultātiem attiecībā uz Eiropas grāda marķējumu un iespējamu Eiropas juridisko statusu augstākās izglītības iestāžu aliansēm. Tomēr, lai pilnībā novērstu prasmju neatbilstību un prasmju trūkumu, Eiropai ir vajadzīgas dažādas kopīgas divaugstskolu grāda studiju programmas un būtiski mobilitātes un apmaiņas pasākumi, kuros tiek pilnībā atzīti visu studentu kredītpunkti. Jautājums par iespējamā Eiropas grāda finansēšanu – gan AII, gan studentiem – ir būtisks arī no konkurētspējas viedokļa, un tas ir rūpīgi jāapspriež. Ilgtermiņa finansiālā dzīvotspēja un vienlīdzīgu iespēju nodrošināšana visām AII ir būtiska, lai nodrošinātu taisnīgu un iekļaujošu sociālekonomisko izaugsmi Eiropā.

² Komisijas 2024. gada 27. marta paziņojums par plānu virzībai uz Eiropas grādu (COM(2024) 144 final).

Atbalstīt Eiropas augstākās izglītības iestādes, lai uzlabotu konkurētspēju

Dragi ziņojumā ir uzsvērts, ka, neraugoties uz stabilu izglītības pamatu, Eiropai ir bijis grūti izmantot šo potenciālu ekonomikas izaugsmei un konkurētspējai. Turklāt ziņojumā ir uzsvērts – lai gan Eiropā kopumā ir augsts izglītības līmenis (jo ievērojamai daļai iedzīvotāju ir augstākā izglītība), tā atpaliek saistībā ar augsti kvalificētu absolventu sagatavošanu tādās kritiski svarīgās jomās kā zinātne, tehnoloģija, inženierzinātnes un matemātika (*STEM*). Eiropas AII ir potenciāls nodrošināt, lai studenti apgūtu progresīvas prasmes, un veicināt inovāciju. Dragi ziņojumā ir ieteikts vairāk ieguldīt pētniecībā un izstrādē un izveidot inovācijas ekosistēmas, kas savieno AII, jaunuzņēmumus un nozari. Šīs ekosistēmas ļautu AII darboties kā tehnoloģiskā progresa centriem, kas nodrošinātu nozīmīgus sasniegumu tādās jomās kā mākslīgais intelekts, zaļā enerģija un biotehnoloģija. Pārvēršot Eiropas AII par progresīvās pētniecības un uzņēmējdarbības centriem, ES var veicināt nozīmīgus tehnoloģiskus sasniegumus, kas ne tikai uzlabo globālo konkurētspēju, bet arī rada augstvērtīgas darbvietas un piesaista talantus.

Turklāt ES iniciatīvām, piemēram, Eiropas universitāšu aliansēm un programmām “*Erasmus+*” un “Apvārsnis Eiropa”, ir būtiska nozīme transnacionālas sadarbības veicināšanā, kas tādējādi ļauj AII dalīties paraugpraksē, resursos un inovatīvās mācību metodēs. Transnacionāla sadarbība ne tikai uzlabo izglītības un mācību kvalitāti, bet arī palīdz attīstīt daudzveidīgu un pielāgoties spējīgu darbaspēku, kas ir būtisks inovācijas un ekonomikas izaugsmes veicināšanai ES. Šī dinamiskā mijiedarbība starp izglītību, pētniecību un nozari var nodrošināt AII pilnvērtīgas iespējas uzņemties izšķirošu lomu tādās konkurētspējīgās un noturīgās ES ekonomikas veidošanā, kas spēj pārvarēt nākotnes izaicinājumus.

Nemot vērā sniegto informāciju, prezidentvalsts aicina ministrus pārdomāt turpmāk minētos jautājumus apspriešanai par šo tematu.

1. Kā mēs varētu veicināt nākotnes prasībām atbilstošas prasmes un konkurētspēju, izmantojot plānoto Eiropas grādu?
2. Kā var atbalstīt Eiropas augstākās izglītības iestādes, lai tās kļūtu par dzinējspēku, kas veicina ES konkurētspēju globālā līmenī?